

РОБЪРТ ЧЕЙМБЪРС

УЛИЦАТА НЕДОСТЪПНА

Превод от английски: Радин Григоров, 2014

chitanka.info

Каквото философи и знахари да
твърдят
и важността си взаимно да
множат,
знай следното: те също брънка
са от общата верига,
не са способни същината ѝ да
променят.

Алени и жълти рози ил дихание
на развълнувания се океан
не струват нищо пред уханието
на истинска жена.
Как скучни са оклюмалите
лилии!

И скука са застинали води.
Да мисля друго е усилие.
За мислите ми съществува
само ти.

До тези ти неща мирът се
свежда:
горящи устни, гръд, ръце.
Отметната коса. От мен:
копнежът.

I

Една сутрин в академията „Жюлиан“ един студент се обърна към Селби:

— Това е Фоксхол Клифърд — и с четката си посочи към младеж, който седеше пред триножника си, без да прави нищо.

Селби, срамежлив и нервен, се приближи до въпросния и поде:

— Казвам се Селби... току-що пристигам в Париж и нося препоръчително писмо...

Гласът му се изгуби в трясъка на съборен триножник; собственикът на съборения триножник се нахвърли върху съседа си. Известно време в студиото на господата Буланже и Лефевр се чуваше единствено битката им, в крайна сметка пренесла се върху стълбището. Селби, получил още поводи да се притеснява за посрещането си, плахо погледна към Клифърд, който от своя страна невъзмутимо наблюдаваше сражението.

— Тук е малко шумно — рече Клифърд. — Но когато опознаете останалите, ще видите, че са свестни.

Прямотата му моментално направи положително впечатление на Селби. А Клифърд със същата пленителна непринуденост го запозна с още неколцина студенти от най-различни националности. Някои от тях се проявиха като по-сърдечни от другите, но всички бяха любопитни. Дори полубожественият отговорник си направи труда да каже:

— Друже мой, ако някой говори френски като вас и освен това е приятел на мосю Клифърд, той няма нужда да се притеснява за работата си в това студио. Разбира се, вие разбирате, че ще трябва да се грижите за огнището до появата на следващия новак?

— Напълно.

— И нямате нищо против плявата?

— Не — отвърна Селби, макар да я ненавиждаше.

Развеселеният Клифърд си сложи шапката с думите:

— В началото ще трябва да очаквате много от нея.

Селби също взе своята шапка и последва новия си познайник.

На минаване край подиума на модела край тях се разнесе крясък:
— Chapeau! Chapeau!^[1]

Някакъв студент скочи от мястото си и заплаши Селби. Последният почервения и погледна към Клифърд.

— Трябва да ги почетете, като си свалите шапката — обясни Клифърд през смях.

Малко засрамен, Селби се обърна към състудентите си и го стори.

— Et moi? — възкликна моделът.^[2]

— Вие сте очарователна — отвърна Селби, сам изненадан от дързостта си. Творците скочиха като един, крещейки:

— Той се справи добре! Той е наш човек!

А позиращата дама се засмя, изпрати му въздушна целувка и възкликна:

— A demain beau jeune homme!^[3]

Цялата седмица Селби работи необезпокояван. Френските студенти му лепнаха прозвището *l'Enfant Prodigue*, което бе свободно интерпретирано като Блудния син, хлапето, Селби Малчугана и Мелби. Когато прозвището премина в Малеби, Клифърд сложи край на поредицата; тя пое назад и се върна до Хлапето.

Пристигна сряда, а заедно с нея и мосю Буланже. В продължение на три часа студентите се гърчиха под хапливия му сарказъм — сред които и Клифърд, който трябваше да узнае, че от творби разбирал още по-малко и от творенето. В случая Селби извади по-голям късмет. Професорът мълчаливо огледа творбите му, хвърли му остър поглед и с неопределен жест отмина. Скоро той се оттегли заедно с Бугеро — за голямо облекчение на Клифърд, който побърза да си нахлузи шапката и да си тръгне.

На следващия ден той не се появи, така че Селби, разчитал да го срещне в студиото (впоследствие той щеше да разбере, че е наивно от негова страна да разчита на нещо подобно), трябваше да се прибира сам до Латинския квартал.

Париж все още беше непознат за него, макар да не го смущаваше особено с великолепието си. Никакви скъпи спомени не вълнуваха американската му гръд на площад „Шатле“ или край катедралата „Света Богородица“. Съдебната палата с часовника, кулите си и аленосини гвардейци; площад „Сен Мишел“, гъмжащ от омнибуси и

бълващи вода грифони, трамваите и двойките полицаи, отрупаните с маси тераси на кафене „Ваше“ — всичко това не представляваше интерес за него. Той дори не осъзна момента на навлизането си в прословутия Латински квартал.

Някакъв файтонджия го заговори в качеството му на буржоа и изтъкна превъзходството на возенето в карета пред ходенето. Някакъв гамен, привидно страшно заинтересуван, се осведоми за последните вести от Лондон, а после на прави челна стойка и призова Селби двамата да си премерят силите. Някаква красива девойка го изгледа продължително с виолетовите си очи. Той дори не я забеляза, но тя, зърнала собственото си отражение в един прозорец, не можа да пропусне изчервяването си. При опита си да възобнови пътя си тя се натъкна на Фоксхол Клифърд и побърза да се отдалечи. Смаяният Клифърд я проследи с поглед, преди да се обърне към Селби, който бе поел по булевард „Сен Жермен“, за да достигне улица „Сена“. Клифърд се огледа в близката витрина. Резултатът му се видя незадоволителен.

— Аз не съм красавец — помърмори той, — но не съм и плашило. Защо тя така се изчерви при вида на Селби? Ми кога не съм я виждал да поглежда към някого по такъв начин. Сигурен съм, че и останалите от квартала могат да кажат същото. Освен това тя никога не ме поглежда, при положение че винаги съм бил почтителен.

Той въздъхна, промърмори нещо, свързано със спасяването на душата му, и се отдалечи с типичната си походка. Без видими усилия Клифърд настигна Селби на ъгъла; двамата прекосиха слънчевия булевард и се настаниха пред кафене „Серкъл“. Там Клифърд се поклонил на всички на терасата, заявявайки на спътника си:

— С всички тях ще се запознаеш по-късно. За момента нека ти представя две от парижките забележителности: мосю Ричард Елиът и мосю Стенли Роудън.

Забележителностите добродушно отпиваха вермут.

— Днес те нямаше — неочаквано поде Елиът.

Клифърд избягваше да го поглежда в очите.

— За да се докоснеш до природата? — додаде Роудън.

— Коя е щастливката? — продължаваше Елиът, а Роудън веднага се включи:

— Име: Ивет; националност: бретонка...

— Не — сухо отвърна Клифърд. — Госпожица Недостъпна.

Темата бе сменена веднага; изненаданият Селби трябваше да слуша имена, които чуваше за първи път, и хвалби за спечелилия последната Римска премия. С възторг той се запозна с дръзки мнения и честни обсъждания, макар и проведени предимно на жаргонен английски и френски. Освен това той копнееше за времето, когато на свой ред ще се потопи в борбата за слава.

Камбаните на „Сен Сюлпис“ отбелязаха настъпването на кръгъл час; Люксембургският дворец отговори мелодично. С един поглед към слънцето, затъващо зад Бурбонския дворец, те се надигнаха и се отправиха на изток, прекосиха булевард „Сен Жермен“ и се понесоха към Медицинската академия. На ъгъла някаква девойка се размина с тях. Клифърд се подсмихна, Елиът и Роудън изглеждаха развълнувани. Във всеки случай всички те я поздравиха. Без да повдига очи, тя отвърна на поздрава им. А Селби, изостанал от тях заради някаква пъстра витрина, видя насреща си едни от най-сините очи, които някога бе съзирал. Очите веднага се сведоха към земята; младежът побърза да настигне другите.

— Небеса — обяви той. — Знаете ли, че току-що видях най-красивото момиче.

Възклицанието на тримата му спътници отвърна като гръцки хор.

— Госпожица Недостъпна!

— Какво? — неразбиращо възкликна Селби. Единствено Клифърд отговори, и то с неразбираем жест. Два часа по-късно Клифърд беше този, който се обърна към Селби и рече:

— Виждам, че искаш да ме попиташ нещо; от километри личи по шаването ти.

— Да — почти невинно отвърна Селби. — Става дума за онази девойка. Коя е тя?

В усмивката на Роудън се долавяше съжаление, а Елиътвата съдържаше горчилка.

— Името ѝ — бавно поде Клифърд — не е известно на никого от нас. Или поне — съвестно добави той — доколкото се простират познанията ми. Всеки от Латинския квартал и поздравява, а тя отвръща на поздрава, но никой не е могъл да се сдобие с повече от това. Занятието ѝ, ако може да се съди по ролките, които тя носи със себе си, е пианистка. Живее на тиха уличка, непрекъснато ремонтирана от

общината; тъмните букви на ремонтната табела, съдържащи названието на въпросната уличка, са се превърнали и прозвище на нашата непозната дама: улицата недостъпна.

Мосю Роудън, чийто френски е тромав, в началото наричаше нашата любимка Ру Бари...^[4]

— Нищо подобно — разпалено възрази Роудън.

— Така че госпожица Бари — или Недостъпна, ако предпочиташ — е почитана от всеки некадърен художник в квартала.

— Ние не сме некадърни художници — поправи го Елиът.

— Аз не съм — каза Клифърд. — Позволи ми да изтъкна, Селби, че тези двама господа на няколко пъти неподходящо са ѝ предлагали услугите си. Благодарение на това узнахме, че дамата притежава смразяваща усмивка, с която не се поколебава да си послужи в подобни моменти и — тук той придоби мрачен вид — аз бях принуден да стигна до заключението, че нито академичната елегантност на Елиът, нито жизнерадостните форми на Роудън са успели да развълнуват леденото ѝ сърчице.

Елиът и Роудън, възмутени, възкликнаха в един глас:

— Ами ти!?

— Аз — прямо отвърна Клифърд — се боя дори да пристъпя там, където вие се втурвахте.

---

[1] Шапката! (фр.). — Б.пр. ↑

[2] А мен няма ли да поздравите? (фр.). — Б.пр. ↑

[3] До утре, млади красавецо! (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Rue Barée — Улицата е недостъпна. — Б.пр. ↑

II

Двадесет и четири часа по-късно Селби напълно бе забравил за тайнствената госпожица Недостъпна. През остатъка от седмицата той работи предимно в студиото; натрупалата се умора го накара да си легне в събота още преди вечеря. Тогава му се присъни жълтееща река, която го даваше. Едва в неделя сутринта без никаква връзка той се замисли за синеоката дама, а след няма и десет секунди я зърна. Това се случи край сергиите за цветя на мраморния мост. Дамата разглеждаше саксия с теменуги. Цветарят влагаше огромни усилия във възхваляването на стоката си, но госпожица Недостъпна само поклати глава.

Не може да се каже със сигурност дали Селби би спрял да разглежда стolistните рози, ако не беше разговорът с Клифърд от изминалия вторник. Напълно е възможно любопитството му да се бе изострило — с изключение на пуйките, едно деветнадесетгодишно момче е най-любопитното двукрако създание. От двадесет нататък то просто започва да прикрива това си качество. Но за оправдание на Селби трябва да се признае, че пазарът наистина изглеждаше привлекателно. Под безоблачното небе цветята скриваха парапета на моста. Въздухът бе налят с ухание; слънцето бе заметнало шарена сянка сред клонките и пламтеше в листенцата на розите. Личеше, че пролетта е дошла — и че се намира в разгара си. Водоносните разливаха свежест сред булеварда; доверчивите въдичари тревожно следяха перата си сред пенестата Сена. Белеещи се кестени туптяха от жуженето на пчелите. Пеперуди размятаха крилца край цветята. Във въздуха се носеше уханието на затоплена пръст, а шуменето на реката напомняше за горски поток. Сред поклащащите се лодки прелитаха лястовици. От клетка край недалечен прозорец се обаждаше канарче.

Селби отмести поглед от розите и се загледа към небето. Нещо в птичата песен го бе разчувствало. А може би той бе усетил сладостното влияние на майския въздух.

В първите мигове той дори не осъзнаваше спирането си, по-късно осъзна смътно причината за него, подир това реши, че трябва да поднови пътя си, накрая размисли и погледна право към госпожица Недостъпна. Цветарят каза:

— Госпожице, това е прекрасна саксия с теменуги.

Госпожица Недостъпна поклати глава.

Градинарят се усмихна. Видно беше, че тя не се интересува от цветята. Тя бе закупила много саксии с цветя тук, най-малко две всяка пролет, без да се пазари. Но какво искаше тогава? Явно теменужките бяха само предлог за някаква по-важна трансакция. Той потри ръце и се огледа.

— Искрено мога да ви препоръчам тези лалета — отбеляза той.
— Или зюмбюлите.

Цветарят изпадна в захлас само при вида на уханните клонки.

— Това — промърмори дамата и посочи към великолепен розов храст с чадърчето си. Гласът ѝ трепна.

Селби, срамно подслушващ чужди разговори, долови това. И цветарят също го долови. Сред уханието на розите той надуваше отлична сделка. И все пак трябва да му се признае, че той не прибави и сантим към същинската стойност на цветето. Най-вероятно девойката беше бедна, пък и бе очарователна.

— Петдесет франка, госпожице.

Тонът на градинаря бе сериозен. Госпожица Недостъпна разбра, че пазаренето би било излишно. За момент и двамата замълчаха. Цветарят не се впусна да хвали продукцията си: розовото дръвче беше смайващо, всеки можеше да види това.

— Ще взема теменугите — заяви момичето и извади два франка от ухабената си чанта. Тогава тя повдигна очи. Сълза затрудняваше зора ѝ и пречупваше светлината като диамант, а в нея се отрази и образа на Селби. Един допир на носната кърпичка прочисти сепнатите сини очи, но младежът се задържа пред погледа, макар и смутен. Той веднага се загледа към небето, неочаквано връхлетян от астрономически интереси. Тъй като това му изследване се проточи цели пет минути, в един момент цветарят също изви врат; един полицаи също се присъедини. Смутен, Селби се загледа в обущата си, продавачът се загледа в него, а полицаят продължи обиколката си. Непознатата госпожица отдавна бе изчезнала.

— Какво мога да ви предложа, мосю? — каза продавачът.

Без сам да знае защо, Селби започна да купува цветя. За огромно удоволствие на цветаря — той никога не бе продавал толкова много от продукцията си, никога не бе успявал да го стори на тъй отлични цени и никога не се бе натъквал на толкова лесно съгласяващ се клиент. И въпреки всичко продавачът пак имаше основание да се оплаква, защото в случая му липсваше тръпката на пазаренето.

— Тези лалета са великолепни!

— Наистина е така! — разпалено потвърди Селби.

— Уви, те са много скъпи.

— Вземам ги.

— Бога ми! — каза си цветарят. — Той е по-луд от повечето англичани.

И пазарлъкът продължаваше.

— Този кактус...

— Да, разкошен е!

— Ала, уви...

— Бъдете така добър да ми изпратите и него.

Цветарят се облегна на перилата.

— Този омаен розов храст... — тихо поде той.

— Същинска красота. Ако не се лъжа, цената му е петдесет франка...

Селби се изчерви и млъкна. Продавачът се наслаждаваше на объркването му. Но неочаквана хладна решителност прогони смущението и художникът заяви твърдо:

— Вземам и него. Защо младата дама не го купи?

— Младата дама не е богата.

— Откъде знаете?

— Защото ѝ продавам много теменужки, а те не са скъпи.

— Тези ли цветя закупи тя?

— Тези, мосю, синьо-златните.

— Кога възнамерявате да ѝ ги изпратите?

— По пладне, когато е отминала най-голямата навалица и пазарът затвори.

— Изпратете ѝ и розовия храст. И — тук Селби хвърли изпепеляващ поглед насреща му — не смейте да казвате от кого са.

Цветарят го гледаше смаяно, а живописецът невъзмутимо продължи:

— Останалото изпратете в хотел „Сенат“ на улица „Турнон“ №7. Ще съобщя на портиера.

Тогава той закопча ръкавицата си и се отдалечи. Още след първия ъгъл, скрил го от погледа на портиера, Селби бе връхлетян от изчервяване и от осъзнаването, че е пълен глупак. Десет минути по-късно се намираше в хотелската си стая и със слабоумна усмивка повтаряше:

— Аз съм глупак, аз съм непростим глупак!

Час по-късно той все още седеше в креслото си, в същата поза, все още с шапка и ръкавици, стиснал бастунчето си, притихнал и загледан във върховете на обувката си. Усмивката му не беше толкова глупашка, колкото по-скоро замислена.

III

Около пет часа същия следобед дребната женица с тъжния поглед, която изпълнява портиерската служба в хотел „Сенат“, получи възможност удивено да закърши ръце: цяла каруца с цветя спря пред входа. Тя повика на помощ пиколото Жозеф, който, след като пресметна стойността на цветята през *petits verres*, мрачно отрече да има представа за крайната им цел.

— Сигурно са за жена! — каза портиерката.

— Може би са за теб? — предположи Жозеф.

След миг мълчание дребната жена въздъхна. Жозеф почеса носа си — нос, чиято изисканост може да засенчи всяка цветна витрина.

Цветарят изникна, стиснал шапката си, и няколко минути по-късно Селби стоеше сред стаята си, свалил връхна дреха и запретнал ръкави. До неотдавна стаята бе съдържала около два квадратни метра свободно пространство, която площ понастоящем бе заета от кактус. Леглото се огъваше под тежестта на теменужки, лилии и подсунки, а от умивалника влажност черпеха бъдещи дръвчета.

Малко по-късно Клифърд изникна на посещение, спъна се о една продълговата саксия грах, руга известно време, извини се, а после, успял да забележи цялостното озеленяване на стаята, удивено се настани върху саксия здравец. Това, естествено, бе краят на здравеца, но Селби само махна с ръка и продължи да се вглежда в кактуса.

— Бал ли ще провеждаш? — попита Клифърд.

— Н-не... просто много обичам цветя — обясни Селби, но обяснението бе лишено от ентузиазъм.

— Предполагам. — Подир известно мълчание гостът добави: — Хубав кактус.

Селби си придаде вид на ценител, докосна кактуса и внимателно намести няколко бодила. Тогава се появи Жозеф, понесъл сметката. Служителят я оповести високо, отчасти за да впечатли Клифърд, отчасти да изнуди Селби да даде *pourboire*, от който самият Жозеф щеше да извлече най-голяма полза и евентуално да подели с цветаря.

Клифърд направи опит да се престори, че не е чул, а Селби плати и надплати. Подир това домакинът се върна в стаята, правейки се на безразличен. Това му начинание се провали, защото си скъса панталоните о кактуса.

Клифърд премина към обсъждането на незначителни теми, запали си цигара и се загледа през прозореца — с други думи, той стори всичко, за да даде на Селби шанс. Домакинът се опита да се възползва, но заекна, след като смотолеви, че пролетта най-сетне е пристигнала. Насреща му продължаваше да се белее Клифърдовият тил. Този врат притежаваше завидна изразителност. Дребните заострени ушички изглеждаха налети с поискано злорадство. Селби направи последен опит да запази достойнството си, насочвайки се към запасите си от руски цигари: те щяха да предложат спасителна тема. Уви, кактусът отново успя да изникне на пътя му.

— Проклет бодил — процеди Селби неволно, против желанието си да запази самообладание. Той нямаше вина: бодлите на кактуса бяха и дълги, и остри; и достатъчно дълги, за да достигнат стаявания му гняв. Вече нямаше връщане назад: Клифърд се бе извърнал към него.

— Я кажи, Селби, защо си накупил всичките тези треволяци?

— Харесвам цветята — повтори Селби.

— Какво ще правиш с тях? Виждам, че цялото ти легло е заето. Няма да можеш да спиш.

— Ще мога. Особено ако ми помогнеш да смъкна саксиите на земята.

— И къде ще ги оставиш?

— Бих могъл да ги дам на портиерката...

Селби съжали за тези си думи още в момента на изричането им. Небеса, какво щеше да си помисли Клифърд за него? Нима щеше да повярва, че всичките тези цветя са били купени именно заради портиерката? А и когато из Латинския квартал се разчуеше. Селби не можеше да търпи подигравките, а бърливостта на Клифърд му бе отлично известна.

В този момент някой почука на вратата.

Селби стреснато погледна към Клифърд — по начин, разчувствал госта. Този поглед представляваше едновременно признание и молба. Клифърд веднага се надигна, проправи си път през цветния лабиринт, допря око до пролуката край вратата и попита:

— Кой се е дотресъл, да го вземат мътните?

Този цветист начин на изразяване е типичен за Латинския квартал.

— Елиът е — сам отговори Клифърд, извърщайки глава. — А също и Роудън и булдозите им. — Той отново се обърна към вратата. — Изчакайте на стълбите, сега ще дойдем.

Дискретността е добродетел. В Латинския квартал добродетелите като цяло са рядкост. Посетителите се настаниха на стълбището и започнаха да си свирукат.

Не след дълго Роудън подвижна:

— Надушвам цветя. Двамата пируват вътре!

— Точно ти би трябвало да познаваш Селби достатъчно добре — изръмжа Клифърд иззад вратата.

Междувременно домакинът трескаво заменяше раздраните си панталони.

— О, ние познаваме Селби — натърти Елиът.

— Мда — потвърди Роудън. — Той урежда цветни пиршества и поканва Клифърд, а ние чакаме на стълбите.

— Докато кварталната младеж пирува и празнува — каза Роудън. С неочаквано свъсване той се осведоми: — Одет там ли е?

— А Колет? — додаде Елиът. И без да чака отговор, сам извика: — Колет, там ли си? Аз тук си клатя краката.

— От Клифърд всичко може да се очаква — рече Роудън. — Такъв стана той покрай онази госпожица Недостъпна.

А Елиът се обади:

— Знаете ли, господа, че днес следобед видяхме да докарват цветя пред дома й.

— Рози и прочие — уточни Роудън.

— Сигурно са били за нея. — Елиът бе започнал да гали булдога си.

Жегнат от неочаквано подозрение, Клифърд се обърна към Селби. Последният си тананикаше, подбираше си ръкавици и зареждаше табакерата си. Накрая той откъсна един цвят от кактуса, пъкна го в бутониерата си и се усмихна на госта. Този му жест доста смути Клифърд.

IV

Понеделник сутринта в академията студентите воюваха за свободните места. Онези с по-ранни претенции прогонваха останалите, които неспокойно бяха седели върху лелеяните табуретки. Изникваха борби за палитри, четки и папки; във въздуха отекваха позиви към Сисери. Последният, мърляв бивш модел, който в по-светлите си дни бе позирал като Юда, раздаваше корав хляб по едно су къшея — това му стигаше, за да си купува цигари. Самият мосю Жюлиан се появи, за да се усмихне бащински и отново да изчезне. Изчезването му бе последвано от появата на чиновника, муцунесто създание, което се впусна сред боричкащите се орди в търсене на жертва.

Трима закъснели платци бяха открити и призовани. Четвърти бе надушен, проследен, открит и заловен зад печката подир неуспешния му опит за бягство. Някъде в този момент гълчавата стана още по-остра, призовавайки Жул.

Жул се появи, изгледа две сбивания с тъжно примирение в кафявите си очи, здрависа се с всеки и се стопи сред тълпата. Подир него настъпи атмосфера на примирение: вълци и агнета седнаха заедно, отговорниците си запазиха най-добрите места и разгърнаха списъците.

— Тази седмица ще започват с „К“ — разчу се.

И наистина беше така.

— Клисон!

Клисон веднага скочи и написа името си с тебешир пред една от предните позиции.

— Карон!

Карон изтича напред, за да запази мястото си. Изтрака съборен триножник.

— За бога! — възкликна някой на френски. — Къде си се разбързал! — продължи възклицанието на английски. С тропот по

земята се посипаха четки. Сред припряното подреждане гласът на отговорника продължаваше строго да изрежда:

— Кошон! Клифърд!

Отговорникът повдигна очи, задържал пръст върху списъка.

— Клифърд!

Клифърд го нямаше. Той се намираше на три мили и всеки миг увеличаваше това разстояние. Не бързаше, напротив, крачеше с типичното си спокойствие. Придружаваше го Елиът, а двата булдога встъпваха в ролята на ариергард. Елиът четеше „Жил Блас“ и видимо се забавляваше, но тъй като виждаше, че гръмкото веселие не би подходило на Клифърдовото настроение, се задоволяваше да се подсмива. А спътникът му мълчеше, без да коментира, и напредваше към Люксембургската градина. Там той си избра пейка край северната тераса и смръщено започна да се оглежда. Елиът сложи каишки на кучетата си, хвърли преценяващ поглед към приятеля си и отново възобнови четенето (и подсмивването си).

Денят изглеждаше съвършен. Слънцето се бе издигнало високо над катедралата и разливаше златото си над цял Париж. Нежните кестенови листа хвърляха сянка над терасата и алеите — синкава сянка, от която Клифърд би почерпил тъй търсеното напоследък вдъхновение, стига да поискаше. Но той не гледаше към сенките. Типично за този период от кариерата му, той мислеше за всичко друго, но не и за работата си. Наоколо врабчетата се боричкаха, за да изтъкнат качествата си, едри гълъби прелитаха от дърво на дърво, мухи изникваха на пътя на слънчевите лъчи, а цветята излъчваха смесени ухания, подтикващи към копнеж. Именно под тяхното влияние Клифърд заговори.

— Елиът, ти си истински приятел...

— Повдига ми се от теб — отвърна другият и вдигна поглед от четивото си. — Точно каквото си мислех, пак е замесена някоя фуста. И — раздразнено продължи той — ако това е причината да ме замъкнеш тук... Ако си ме довел, за да ми възхваляваш някоя идиотка...

— Тя не е идиотка — меко възрази Клифърд.

— Да не би да проявяваш наглостта да ми кажеш, че си се влюбил отново?

— Отново?

— Да, отново и отново, и отново. Така ли е?

— Този път — тъжно заяви Клифърд — е сериозно.

За момент на Елиът му идеше да го удуши; подир това той се засмя безсилно.

— Хайде, слушам те, продължавай. Да чуем за онази, която ще наследи Клеманс, Мари Телес, Козет, Фифин, Колет, Мари Вердиер.

— Всички тези дами са очарователни, но с тях нямаше нищо сериозно.

— Помогнете ми, светни — мрачно промърмори Елиът. — Всяка от изброените дами на свой ред ти разкъса сърцето и по съвместителство ме накара да пропусна занятията в академията. Всяка една от тях. Ще отречеш ли?

— В думите ти може и да има известна истина, но пак трябва да ми признаеш, че винаги съм бил верен на всяка от тях...

— Да, поотделно. До появата на следващата.

— Но този път е много различно, Елиът, повярвай ми. Много по-различно.

Тъй като нямаше какво друго да стори, Елиът скръцна със зъби и продължи да слуша.

— Става дума за госпожица Недостъпна.

— Значи си седнал да хленчиш за девойката, която ти е дала пълни основания да искаш земята да се разтвори и да те погълне? И не само на теб, ами на всички нас? Хайде, продължавай.

— Да, ще ти разкрия всичко. Вече не ме е грижа. Вече не остана място за плахост.

— Ти винаги си бил особено плах — иронично каза другият.

— Отчаян съм, Елиът. Нима съм влюбен? Никога, никога не съм се чувствал тъй дяволски потиснат. Не мога да спя. Трябва да призная, че напоследък нямам и апетит.

— Спомням си, че същите симптоми се проявиха и по времето на увлечението ти по Колет.

— Ти имаш ли намерение да ме изслушаш?

— Да видим дали ще успея да предугадя следващите ти думи. Благодарение на многократните повторения зная репликите ти наизуст. Вярваш ли, че госпожица Недостъпна е чиста девойка?

— Да. — Клифърд се изчерви.

— Обичаш ли я? Не по начина, по който се тътриш подир всяка красива муцунка — обичаш ли я истински?

— Да — инатливо отвърна събеседникът му. — Готов съм...

— Нека не бързаеме със заричанията. Готов ли си да се ожениш за нея?

Клифърд почервения още по-силно.

— Да — промълви той.

— Близките ти много биха се радвали да чуят това — изръмжа Елиът, предъвкал гнева си. — Мили тате, току-що сключих брак с една очарователна гризетка, която съм сигурен, че ти ще приветстваш с разтворени обятия, заедно с новата си тъща, перачката. Бога ми, Клифърд! Този път ти си затънал по-лошо. Благодарни се на небето, че моят здрав разум стига и за двама ни. Макар че в този случай нямам никакви основания за опасение. Госпожица Недостъпна по недвусмислен начин сложи край на похожденията ти.

— Госпожица Недостъпна... — отвърна Клифърд и се намести, но неочаквано замлъкна, защото в шарената сянка на алеята крачеше самата обсъждана от тях дама. Роклята ѝ бе безукорна, а широкополата сламена шапка хвърляше крива сянка над очите ѝ.

Елиът първи се надигна и се поклони. Клифърд свали шапката си с тъй скромно, жално и умоляващо вид, че младата жена се усмихна.

Усмивката ѝ бе очарователна; когато Клифърд, неспособен да запази равновесие, леко залитна, дамата неволно се усмихна за втори път. Тя спря пред една от пейките на терасата и извади книга, но не я зачете, а само я разтвори на отбелязаното място, положи я обърната в скута си, усмихна се, въздъхна и се загледа към града, отдавна забравила за Фоксхол Клифърд.

След малко тя отново взе книгата, но пак не я зачете, а се зае да намества розата в корсажа си — голяма и червена роза. Цветето пламтеше като огън над сърцето ѝ и също като огън сгряваше същото онова сърце, пърхащо под нежните листенца. Тя въздъхна отново, защото се чувстваше много щастлива. Небето бе толкова синьо, въздухът бе тъй нежен, слънцето милваше така нежно — сърцето ѝ не можеше да не пее: да не пее към цветето, красящо гръдта ѝ. Сред тълпата минавачи, сред вчерашния свят, сред милионите други, един се обърна към мен. Тъй пееше то.

Два сиви гълъба прелетяха над терасата, за да кацнат там и да започнат да клатят глави, и да се тътрят. Тази гледка накара госпожицата да се засмее възторжено. В този момент тя видя Клифърд пред себе си. Той отново бе стиснал шапката си в ръка, а върху лицето му се редуваха умоляващи усмивки, които биха развълнували и сърцето на бенгалски тигър.

За момент тя се намръщи, а после се загледа любопитно в него. Това ѝ позволи да забележи сходство между неговите поклони и кимащите ѝ гълъби — сходство, извлякло от устните ѝ омаен смях. Нима това беше госпожица Недостъпна? Тъй променена, тя дори не можеше да познае себе си. А песента на сърцето ѝ заглушаваше всичко останало. Песента трепереше върху устните ѝ, молеше се да бъде излята, макар и под формата на привидно небрежен смях. Смях към един кимащ гълъб. И към мосю Клифърд.

— И си мислите, че след като съм си позволила да отвърщам на поздравите на студентите от квартала, вие ще бъдете мой приятел? Аз не ви познавам, мосю, но тъй като суетата е синоним на мъжа, нека изтъкна: радвайте се, мосю Суета, че аз ще отвърщам на поздрава ви.

— Но аз ви моля... умолявам ви да ми позволите да изразя почитта, която тъй дълго.

— Бога ми, почитта ви въобще не ме интересува.

— Поне ми позволете на моменти да разговарям с вас. Понякога. Много рядко.

— Първо на вас, после на всички...

— Нищо подобно; аз ще бъда самата дискретност.

— Дискретност?

Погледът ѝ бе ясен и недвусмислен; за момент Клифърд трепна, но само за момент. Подир това духът на безразсъдността го обзе, той седна до нея и се разкри изцяло. През цялото време усещаше, че е глупак, че увлечението не се равнява на обич, че всяка следваща изречена дума го обвързва по невъзможен за избягване начин. През цялото време Елиът попоглеждаше намръщено към него и полагаше усилия да удържа булдозите, които изявяваха желание да се притекат на помощ на господаря Клифърд: дори кучетата усещаха, че нещо не е наред. Самият Елиът се ограничаваше да процежда все по-остри ругатни.

В края на излиянието си Клифърд сияеше от вълнение, но госпожица Недостъпна забави отговора си, което бързо охлади страстта му. Това забавяне спомогна за нормализирането на ситуацията. Разочарованието започваше да се просмуква, но Клифърд го прогони и отново пристъпи към излияния. В един момент дамата го прекъсна.

— Благодаря ви — бавно и сериозно поде тя. — До този момент никой мъж не ми беше предлагал брак.

Младата жена се обърна, загледа се към града и помълча няколко мига.

— Вие ми предлагате много. Аз съм сама и нямам нищо... Аз самата съм нищо.

Погледът ѝ отново се насочи към бляскавия Париж. Клифърд проследи очите ѝ.

— Трудно е — промълви тя. — Трудно е непрекъснато да работиш, винаги сама, без никакъв приятел, на когото да се довериш. Аз зная това. Ние го знаем. Ние, които нямаме нищо и никого, които отдаваме себе си без въпроси, когато обичаме. Да, без въпроси. Отдаваме сърцето си, макар да знаем как ще свърши всичко.

Тя докосна розата в гърдата си, за момент забравила събеседника си.

— Благодаря ви, наистина съм ви благодарна. — Тя разтвори книгата, откъсна венчелистче от розата и го пусна сред страниците. Накрая повдигна поглед и каза тихо: — Но не мога да приема.

V

Клифърд се нуждаеше от месец, за да се възстанови, макар че експертът в тази област, Елиът, го обяви за здрав още в началото на първата седмица. Пък и оздравяването му бе ускорено от сърдечността, с която госпожица Недостъпна отвърщаше на поздравите му. По четиридесет пъти на ден Клифърд я благославяше за отказа ѝ и благодареше на провидението. А в същото време — колко си чудно, сърце! — се измъчваше по неизразим начин.

Това бе започнало да дразни Елиът: отчасти заради мълчаливостта на другаря му, отчасти заради необяснимата промяна в поведението на госпожица Недостъпна. В честите им срещи, когато тя, поела по улица „Сена“ с голяма сламена шапка, се разминаваше с Клифърд и спътниците му и се усмихваше изчервена, Елиът започна да подозира. Но тези му подозрения така и не се сдобиха с доказателства, така че той престана да мисли по въпроса, определяйки Клифърд като идиот и запазвайки неопределено мнение за дамата. През цялото това време Селби ревнуваше. В началото той отказваше да го признае пред себе си и изостави студиото, за да прекара един ден сред природата. Но, очаквано, горите и поляните само влошиха състоянието му, а поточетата му нашепваха за обичаната. И косачите, подвикващи едни на други, като да зовяха името ѝ. Този ден в провинцията, наместо да го успокои, му донесе цяла седмица раздразнение. Седмица, през която той работи гневно, през цялото време измъчван от желание да разбере какво прави Клифърд в момента. Това му състояние достигна връхната си точка в неделя, в случайна разходка, отвела го до пазара за цветя на моста Пон-о-Шанж, за да го насочи към моргата и обратно към мраморния мост. Селби сам почувства, че това обхождане е безсмислено, затова се отправи да посети Клифърд, отпиващ ментов коктейл в градината си.

Двамата се впуснаха да обсъждат морала и човешкото щастие; всеки от тях намери другия за забавен събеседник, макар че Селби не успя да изтръгне нищо от Клифърд — за искрена забава на последния.

Но пък ментовият джулеп успокои ревността и прибави надежда. Когато Селби заяви, че трябва да си върви, Клифърд също се надигна; тогава гостът, за да не остане по-назад, настоя да придружи Клифърд обратно до входа на квартирата му, което от своя страна стана повод за ново изпращане... Покрай трудното разделяне двамата взеха решение да вечерят заедно, а после да похвърчат. Под общия знаменател на хвърченето попадаха всички онези Клифърдови вечерни обходи, та в този случай изразът трябваше да се равнява на веселие. Те се отправиха в ресторант „Миньон“ и докато Селби разговаряше с готвача, Клифърд хвърляше по някое и друго бащинско око към оберкелнера. Вечерята представляваше успех — или поне влизаше в типа вечери, определяни по този начин. По време на десерта Селби чу някой край тях да казва:

— Селби Хлапака е пиян като талпа.

Някаква група мина край тях; Селби имаше смътното усещане, че се е здрависал с всеки от тях сред оправдано веселие, защото цялата компания бе много остроумна. Насреща му Клифърд се кълнеше в непоклатима вярност към приятеля си Селби. Изглежда, и други се бяха присъединили към масата им: или седнали край тях, или непрекъснато навъртащи се наоколо, шумолейки с поли. Уханието на рози, шумоленето на ветрила, допирът на пълнички ръце и кикотът ставаха все по-неясни и неясни. Струваше му се, че в помещението се промъква мъгла, докато не настъпи моментът, в който всеки отделен предмет придоби болезнена острота, само лицата останаха неясни, а гласовете му се струваха пронизителни. Селби се изправи, спокоен и невъзмутим, за момента в пълен контрол над себе си, макар и много пиян. Той сам усещаше състоянието си: към себе си се отнасяше с подозрение, което би подобавало на пристъпващ до него крадец. Този себеконтрол позволи на Клифърд да полее главата му с ледена вода и при последващото им оттегляне на улицата опиянението на Селби не личеше. Известно време той смогна да задържи този си самоконтрол. Единствено лицето му оставаше по-бледо и по-изопнато от обикновено; и думите му бяха малко по-бавни, за да компенсират нуждата от предпазливост. В полунощ той остави Клифърд да спи като младенец в нечий фотьойл, стиснал велурена ръкавица и омотан с пернат шал, който да го пази от течението. От своя страна, преодолял коридора и стълбите, Селби се озова на улицата в непознат квартал.

Той механично потърси името на улицата, но то не му говореше нищо. Затова се обърна и zakрачи към светлините, струпани в края ѝ. Те се оказаха по-далече от очакваното; след дълго дирене младежът трябваше да стигне до заключението, че някаква мистериозна причина е отстранила очите му от обичайните им места и им е придала птиче разположение.

Беше му неприятно да мисли за затрудненията, които щяха да последват от тази метаморфоза. Той опита да извие глава като гълъб, за да изпробва гъвкавостта на шията си. Обзе го съкрушителна мъка: сълзи започнаха да се събират в очите му, сърцето му потръпваше, освен това се сблъска с някакво дърво. Този сблъсък събуди мисълта му; Селби потисна заклокочилите си чувства, взе си шапката и zakрачи по-бързо, стиснал устни и зъби. Той съумяваше да крачи добре и почти без залитане; след някаква вечност мина покрай редица файтони. Ярките им светлини — червени, жълти и зелени — го дразнеха. Би било приятно да ги изпотроши с бастуна си. Въпреки това Селби потисна този си импулс и отмина. По-късно осъзна, че би могъл да си спести сили, ако наеме кола; с това си намерение пое обратно, ала файтоните му изглеждаха толкова далече, а фенерите светеха тъй ярко и объркващо, че се отказа и отново се огледа.

Огромна и неопределена сянка се издигаше от дясната му страна. Селби разпозна Триумфалната арка и замислено я заплаши с бастуна си. Големината ѝ го дразнеше с прекомерността си. Нещо изтрополи върху паважа; след известен размисъл той реши, че това трябва да е бил бастунът му, но вече нямаше значение. Овладейл изцяло себе си, сложил край на частичното неподчинение на десния си крак, той осъзна, че прекосява площад „Конкорд“ — и то със забързана крачка, която заплашваше да го отведе до Мадлената. Не, така нямаше да стане. Той рязко се обърна надясно, прекоси моста, отмина Бурбонския дворец и се понесе по булевард „Сен Жермен“. Тук Селби напредваше сносно, макар че масивността на военното министерство му нанесе лична обида. Едва тук младежът почувства липсата на бастуна си: би било приятно да го прокарва по протежение на оградите. Тогава му хрумна, че нищо не му пречи да използва шапката си по същото предназначение, само че подир намирането ѝ Селби забрави причината, поради която беше посегнал към нея, та трябваше царствено да я постави обратно връз темето ги. Подир това му се

наложи да влезе в битка с желанието просто да седне върху тротоара и да зариде. Това сражение трая до достигането на улица „Рен“: там той се загледа в дракона, надвиснал над едноименния двор. В съзерцание времето летеше неусетно; доста по-късно младежът осъзна, че нищо не го задържа тук, и поднови пътя си. Напредъкът протичаше бавно. Вече не го преследваше желание да седне и риде, но бе изникнал нов нагон, изискващ дълъг и неподвижен размисъл. Десният крак забрави покорността си и отново атакува левия си събрат, успявайки да го нападне във фланг и да го блъсне в препречваща дъска. Селби понечи да я заобиколи, но откри, че дъската представлява част от преграда. Опитът за събарянето на дъските също се оказа неуспешен. Тогава той зърна червен фенер, оставен върху купчина павеа зад бариерата. Прекрасно. Как щеше да се прибере, след като булевардът беше затворен? Но не, той не се намираше на булеварда. Коварният десен крак го бе отвлъкъл встрани, защото самият булевард се простираше назад, протегнал безкрайната си редица улични лампи. Това не беше булевардът, ами някаква си мрачна уличка, разровена и отрупана с камънаци.

Селби повдигна очи. Настойчиви в чернотата си букви личаха върху бариерата.

Улицата недостъпна

Младежът седна. Двама полицаи, с които той се познаваше, се приближиха до него и го посъветваха да се надигне, но седналият възрази, изтъквайки личните си предпочитания. Полицайте се оттеглиха със смях. А Селби вече размишляваше над новия си проблем: как да посети госпожица Недостъпна. Очевидно тя се намираше на някой от етажите на голямата сграда с железните балкони. Вратата на сградата несъмнено щеше да бъде заключена, но пък какво от това — той просто възнамеряваше да крещи, докато дамата не се появи, това беше замисълът му. Сетне друга идея, също тъй бляскава, докосна мислите му: да тропа по вратата, докато дамата не се появи. В крайна сметка Селби отхвърли и двете. Реши да се покатери на някой балкон, да отвори прозореца и учтиво да се осведоми за госпожицата. Доколкото можеше да види, в къщата

светеше само един прозорец — на втория етаж. Именно към него се загледа той, преди да се покатери отвъд бариерата и купчините павета. Ето че самата постройка беше достигната; фасадата ѝ се извисяваше пред него. Изглеждаше невъзможно гладка. Но и това нямаше да представлява проблем, защото младежът бе спокоен от внезапна ярост — онзи пиянски гняв, който не търпи препятствия. Кръвта започна да бучи в ушите му като океан. Той стисна зъби, скочи към един перваз и увисна на решетките. Разумността бе избягала под наплива на множество гласове; сърцето му пулсираше пробивно. С помощта на декорациите върху фасадата, тръби и кепенци той започна да напредва към заветния балкон. Там шапката му падна и изтрака по стъклото. За момент Селби остана облегнат на парапета, за да си поеме дъх. Тогава прозорецът бавно се отвори.

Известно време двамата се гледаха мълчаливо, преди девойката плахо да отстъпи две крачки. Селби виждаше, че лицето ѝ е почервенияло; виждаше как тя присяда до осветената от лампата маса. Пак безмълвен, той влезе в стаята и затвори огромния прозорец зад себе си. Погледите им отново се срещнаха.

Стаята бе малка и бяла. Всичко в нея бе бяло — и балдахинът на леглото, и умивалничето в ъгъла, и голите стени, и порцелановата лампа — и собственото му лице, ако Селби можеше да се види в този момент. А лицето и шията на дамата пламтяха в същия цвят, който красеше разтворените пъпки на розовото дръвче на камината край нея. Селби не говореше. Тя, изглежда, не очакваше това от него. Той бе зает да осъзнава стаята. Всеобщата белота, чистотата на всичко — това започваше да го смущава. Привикналият му поглед започваше да различава и други предмети в светлината на лампата. Имаше пиано, кофа за въглища, малък метален сандък и вана. Вратата приютяваше редица закачалки. Бяла кретонова завеса покриваше окачените там дрехи. Върху кревата лежах чадър и сламена шапка, на масата имаше ролка за пиано, мастилница и нотни страници. Зад Селби имаше гардероб с огледало, но в този момент той не гореше от желание да вижда лицето си, защото бе започнал да изтрезнява.

Девойката продължаваше да се взира в него. Лицето ѝ не изразяваше нищо, макар устните на моменти да трепваха незабележимо. Очите ѝ, смайващо сини на дневна светлина, сега изглеждаха тъмни като кадифе; руменината по врата ѝ се усилваше и

избледняваше с ритмичността на всеки дъх. Тук тя изглеждаше по-малка и по-крехка, отколкото на улицата; нещо в извивката на шията ѝ показваше почти детска невинност. Раздвижването му, довело погледа му до огледалото, предшестващо шок: Селби остана разтърсен като човек, зърнал някаква срамна гледка. За момент погледите им се срещнаха, преди неговите очи да се насочат към пода. Устните му пребледняха; вътрешната борба го накара да сведе глава и обтегна нервите му до предел. Битката приключи бързо; вътрешният глас произнесе неопровержимо решение. И той се вслушваше, заинтересуван, макар и сам да бе усещал смътно същината на решението още преди оформянето му. След миг изправи глава, а дамата веднага се надигна, все още отпуснала едната си ръка върху масата. Селби отвори прозореца, взе си шапката и спря. Наместо да излезе, младежът се приближи до розовото дръвче и докосна цветчетата с лика си. Едно от тях стоеше на масата в чаша с вода. С механично движение девойката го взе, допря го до устните си и го положи на масата до себе си. Селби мълчаливо повдигна цветето и се отпрати към вратата. Стълбището бе мрачно и притихнало; дамата взе лампата си и го изпроводи до входа. Там тя лично издърпа резетата и отвори металната вратичка.

През нея Селби отнесе розата си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.